

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 10^{ΗΣ} ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1975

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΠΑΝ. ΖΕΠΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΝΤΑΖΗ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. Κ. ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ

Τὴν 23^{ην} Αὐγούστου 1974 ἀπέθανεν ὄλως ἀπροόπτως καὶ ἐκηδεύθη εἰς Ἀθήνας ὁ ὁμότιμος Καθηγητὴς τῆς Βιολογίας καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Γεώργιος Πανταζῆς. Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, τιμῶσα τὴν μνήμην του, τελεῖ σήμερον ἐπιστημονικὸν μνημόσυνον καὶ μοὶ ἀνέθηκε νὰ εἶπω τὸν προσήκοντα λόγον, ἀναφερόμενος δι' ὀλίγων εἰς τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἀνδρός. Καὶ εἶναι μὲν καθήκον τῆς Ἀκαδημίας ἢ ἀπονομὴ τῶν ὀφειλομένων τιμῶν εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀποχωρούντων τοῦ κόσμου τούτου μελῶν τῆς, πικρὸν ὅμως εἶναι τὸ καθήκον τοῦ ἀναλαμβάνοντος νὰ ἀνείπη τὰς τιμὰς ταύτας. Τοῦτο συμβαίνει σήμερον ὄλως ἰδιαιτέρως μὲ ἐμέ, ὅστις καλοῦμαι νὰ ὑπομνήσω τὸ ἔργον καὶ τὴν δρασιν ἀνδρός, μετὰ τοῦ ὁποίου συνεδέσθη διὰ στενοτάτων δεσμῶν φιλίας, δι' ὅλης τῆς ζωῆς μας, καὶ ὁ θάνατος τοῦ ὁποίου ἀπετέλεσε πλῆγμα βαρὺ καὶ δι' ἐμέ.

Ὁ Γεώργιος Πανταζῆς ἐγεννήθη τὸ 1906 εἰς Πολύχνητον Λέσβου ἐκ πατρὸς ὀδοντιάτρου. Ἡ μήτηρ του ἦτο κόρη Μπακαρόζα, παλαιᾶς Ἀθηναϊκῆς οἰκογενείας. Ἐπεράτωσε τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς του εἰς Μυτιλήνην, ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν δὲ τοῦ πατρὸς του, ὁ ὁποῖος εἶχε σπουδάσει εἰς Παρισίους, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δι' ἀνωτέρας σπουδὰς. Ἀρχικῶς ἐσπούδασεν εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν τῆς Λειψίας, ἐπανῆλθεν ὅμως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου καὶ ἔλαβε τὸ πτυχίον τοῦ Ἱατροῦ ἐν Ἀθήναις τὸ 1927. Ὡς ὑπότροφος τοῦ Ἄθλου Ὀθωνος Σταθάτου, ἀνεχώρησεν ἐκ νέου εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὰς σπουδὰς του. Ἐνεργόγη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου, διὰ νὰ σπουδάσῃ Βιολογικὰς Ἐπιστήμας, ἐκεῖ δὲ ἔλαβε τὸ διδακτορικὸν δίπλωμα μὲ τὸν βαθμὸν «*magnum cum laude*».

Ὡς νεαρός ἐπιστήμων, τυχὼν διαφόρων ὑποτροφιῶν, εἰργάσθη ἐρευνητικῶς εἰς τὸν Ζωολογικὸν Σταθμὸν Νεαπόλεως ἐπὶ τῆς πανίδος τῆς Μεσογείου, ἐν συνεχείᾳ δὲ εἰς τὴν Ὑγειονομικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν, ὅπου ἔλαβε μέρος εἰς τὸν ἀνθελονοσιακὸν ἀγῶνα.

Ἡ καθηγητικὴ σταδιοδρομία τοῦ Γεωργίου Πανταζῆ ἄρχεται τὸ 1933, ὅτε νεώτατος, μόλις 27 ἐτῶν, ἐξελέγη καθηγητὴς τῆς Ζωολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν.

Ἐδθὺς ἅμα τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων του διεπίστωσεν ὅτι τὸ Ἐργαστήριον τῆς Ζωολογίας, διὰ ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τὸν προορισμὸν του, ἐπεβάλλετο νὰ ἀλλάξῃ κατεύθυνσιν ἐγκαταλείπον τὴν παραδοσιακὴν φυσικοῖστορικὴν μορφήν καὶ στρεφόμενον πρὸς μίαν σαφῶς σύγχρονον βιολογικὴν ἐπιστήμην. Ὁ ἐπελθὼν Β' Παγκόσμιος Πόλεμος ἀνέκοψε τὴν δραστηριότητα τοῦ Ἐργαστηρίου. Ἡ ἐπακολουθήσασα Κατοχὴ καὶ τὸ Κίνημα ἐπέφερον πλείστας καταστροφὰς εἰς τὸ Ἐργαστήριον.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐπιδίδεται διὰ δευτέραν φορὰν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἐργαστηρίου, κατέβαλε δὲ πᾶσαν προσπάθειαν, ἵνα τῇ βοήθειᾳ τοῦ σχεδίου Marshall τὸ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν καὶ τὸ ἀναπτύξῃ ἔτι μᾶλλον.

Αἱ προσπάθειαι ἐκεῖναι τοῦ Πανταζῆ δὲν ὑπῆρξαν μάταιαι. Τοῦναντίον ἐκαρποφόρησαν καὶ ἀπέδωκαν ἀρίστα· καταδεικνύεται δὲ τοῦτο σήμερον, κυρίως ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν του τῆς περιόδου ἐκείνης, οἵτινες μεγάλως ηὔδοκίμησαν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, καὶ πολλοὶ μάλιστα τῶν ὁποίων κατέχουν ἤδη ἔδρας Ζωολογίας εἰς τὰ διάφορα Πανεπιστήμια τῆς Χώρας.

Ἀλλὰ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Πανταζῆ ἐστρέφετο ὀλιγώτερον πρὸς συστηματικὰ ζωολογικὰ θέματα καὶ περισσότερον πρὸς γενικὰ βιολογικὰ προβλήματα. Τοῦτο ἐφαίνετο καὶ ἀπὸ τὴν ἐκλογὴν τῶν θεμάτων ἐρεῦνης, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄλην ὀσπὴν τῶν παραδόσεών του. Διὰ τοῦτο μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Θερασυβούλου Βλησίδου, καθηγητοῦ τῆς Βιολογίας κατὰ τὸ 1958, ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν Φυσικομαθηματικὴν Σχολὴν τὴν μετάταξιν του εἰς τὴν ἔδραν τῆς Βιολογίας, ἣ ὁποία ἦτο ὁ κύριος προορισμὸς του. Ἀναλαβὼν τὴν ἔδραν ταύτην, ἐπεδόθη διὰ τρίτην φορὰν εἰς τὴν δημιουργίαν ἐργαστηρίου, Βιολογίας αὐτὴν τὴν φορὰν.

Ἡ ἐμπειρία τὴν ὁποίαν ἤδη εἶχεν ἀποκτήσει, ὡς καὶ αἱ βελτιωθείσαι ἐν τῷ μεταξὺ συνθήκαι, τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ ὀργανώσῃ καὶ νὰ ἐξοπλίσῃ τοῦτο ταχέως, ὥστε νὰ καταστῆ ἐφάμιλλον πρὸς ἐργαστήρια τοῦ ἐξωτερικοῦ. Κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ τοῦ 1958 ἕως τὸ 1969 ἔλαβον τὰς πρώτας γνώσεις βιολογίας καὶ βιοχημείας χιλιάδες φοιτητῶν τῆς Φυσικομαθηματικῆς καὶ τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν νέον τομέα τῆς ἐπιστημονικῆς του δραστηριότητος δὲν περιορίσθη εἰς μόνον τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἔργον. Ἐκ παραλλήλου πρὸς αὐτὸ ἀνεπτύχθη καὶ ἐνταῦθα ἐπιτυ-

χής έρευνητική δρᾱσις, καρπός τῆς οποίας ὑπῆρξεν, ὡς προηγουμένως διὰ τὴν Ζωολογίαν, καὶ ἡ δημιουργία ἐμπείρων βιολόγων, οἱ ὅποιοι κοσμοῦν σήμερον τὰς ἀντιστοιχοὺς ἔδρας διαφόρων Πανεπιστημίων τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Εἰς τὰς ἐρεῦνας του ἐχρησιμοποίησε καὶ νεωτάτας μεθόδους καὶ νεώτατα διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τεχνικὰ μέσα, ὡς π.χ. ἠλεκτρονικὸν μικροσκόπιον καὶ ραδιοϊσότοπα.

Παραλλήλως πρὸς τὰ ἐρευνητικὰ δημοσιεύματα, συνέγραψε καὶ διδακτικὰ βιβλία σχετικὰ μὲ τὴν ἕλην τῶν παραδόσεών του, ἥτοι ἀρχικῶς «Ζωολογίαν» καὶ «Βιολογίαν ζωικῶν ὀργανισμῶν», ἀργότερον «Γενικὴν Βιολογίαν». Ἐκ παραλλήλου, συνέγραψε καὶ δύο μονογραφίας ἐπὶ τῆς χρήσεως ραδιενεργῶν ἰσοτόπων καὶ ἐπὶ τῆς ραδιοβιολογίας.

Παρέλκει αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ ἀπαρίθμησης τῶν ἄρθρων, τὰ ὅποια συνέγραψε μὲ τὴν γνωστὴν σαφήνειαν καὶ κομψότητα, ἡ ὁποία συνώδευε πάντοτε τοὺς λόγους του, γραπτὸς καὶ προφορικὸς.

Τὴν θέσει τοῦ τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Βιολογίας καὶ διευθυντοῦ τοῦ ἀντιστοιχοῦ ἐργαστηρίου, κατεῖχε μέχρι τοῦ 1969, ὅτε ἀπεχώρησε τοῦ Πανεπιστημίου, καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ ὀρίου ἡλικίας.

Ἄλλ' ὁ Γεώργιος Πανταζῆς δὲν περιορίσθη, ὡς γίνεται συνήθως, εἰς μόνην τὴν διδασκαλίαν τῆς ἔδρας καὶ τὴν ἔρευναν τοῦ ἐργαστηρίου του. Ἐχων εὐρεῖαν ἀντίληψιν τῆς ἀποστολῆς τοῦ πανεπιστημιακοῦ διδασκάλου, ἐνδιεφέρθη εὐρύτερον καὶ γενικώτερον διὰ τὸ Πανεπιστήμιον, τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πανεπιστημιακὴν καθόλου ζωὴν. Οὕτω τῷ 1937 ἐντολῇ τῆς Πανεπιστημιακῆς Συγκλήτου ἀνετέθη εἰς αὐτὸν ἡ ὀργάνωσις τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς πρώτης ἑκατονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηῶν, ὡς δὲ ἐνθυμοῦμαι, ἔφερεν εἰς πέρας τὴν ἐντολὴν μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας. Ἐξελέγη ἐπανειλημμένως κοσμητῶρ τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς καὶ Συγκλητικός, διετέλεσε Πρόεδρος πολλῶν Συμβουλίων καὶ Ἐπιτροπῶν, ἐπὶ πολὺ Πρόεδρος τοῦ Μουσικοῦ Τμήματος, καὶ τέλος, κατὰ τὸ 1969, Πρόεδρος τοῦ Πανεπιστημίου, ἀξίωμα τὸ ὁποῖον εἶχον τὴν τιμὴν νὰ παραλάβω, ὡς μετὰ συγκινήσεως ἐνθυμοῦμαι, ἀπὸ τὰς χεῖρας του.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Προταείας του, ηὐτόχρησεν νὰ ἴδῃ τὸ Πανεπιστήμιον ἀναπτυσσόμενον καὶ ἰδίᾳ τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν εἰς τὸ Γουδί, τῆς οποίας ἐπεξετάθησαν πολλὰ ἐργαστήρια, νὰ θεμελιώσῃ τὰ νέα μεγάλα κτίρια τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς, καὶ νὰ ἀποπερατώσῃ τὸν Οἶκον τοῦ Φοιτητοῦ. Ἀποχωρῶν τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἠδύνατο νὰ αἰσθάνεται ἱκανοποίησιν, διότι ὄχι μόνον προσεπάθησε, ἀλλὰ καὶ ἐπέτυχε βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς διδασκαλίας.

Ἡ ζωτικότητα τοῦ Πανταζῆ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἴδρυσιν καὶ ὀργάνωσιν διαφόρων ἐπιστημονικῶν κέντρων, διὰ τῶν ὁποίων ἀνυψώθη κατὰ πολὺ τὸ ἐπίπεδον τῶν ἐρευνῶν τῆς Ἑλλάδος. Διορισθεὶς τὸ 1954 μέλος τῆς νεοἰδρυθείσης Ἐπιτροπῆς Ἀτομικῆς Ἐνεργείας, ἠσχολήθη ἐνεργῶς μὲ τὴν ἀναπτυσσομένην τότε ἐπιστήμην τῶν ραδιοϊσοτόπων. Τὸ ἐπόμενορον ἔτος, ἐκλεγεὶς ἀντιπρόεδρος τῆς ὡς ἄνω Ἐπιτροπῆς, ὠργάνωσε τὰ πρῶτα ἐν Ἑλλάδι μαθήματα εἰδικεύσεως εἰς τὸν τομέα τῆς ραδιοβιολογίας. Εἰς τὰ μαθήματα ταῦτα ἀνευρίσκονται ἀναγεγραμμένοι πλείστοι ὅσοι ἐπιστημονικοὶ ὄροι, τοὺς ὁποίους ἐδημιούργησε καὶ οἱ ὁποῖοι σήμερον εὐρίσκονται εἰς κοινὴν χρῆσιν. Ἐπὶ τῆς ἀντιπροεδρίας του, μετὰ τοῦ Ναυάρχου Ἀθανασίου Σπανίδη καὶ τοῦ καθηγητοῦ Θεοδώρου Κουγιουμτζέλη, συνέβαλεν εἰς τὴν ἴδρυσιν Κέντρου Πυρηνικῶν Ἐρευνῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐδόθη τὸ ὄνομα «Δημόκριτος». Χάρις εἰς τὸ ἐνδιαφέρον του, ἀνηγέρθη ἐκεῖ εἰδικὸν κτίριον Βιολογίας, τοῦ ὁποῖου τὴν ἀνέργειαν παρηκολούθει προσωπικῶς. Μεταξὺ ἄλλων ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς ἐρεύνης εἰς τὸν τομέα τῆς Βιολογίας εἰς τὸν «Δημόκριτον», ἐπανδρώσας αὐτὸν μὲ διακεκριμένους ἐπιστήμονας ἐξ Ἑλλάδος καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Πανταζῆ ἐπεξετείνετο πρὸς πᾶσαν ἐρευνητικὴν κατεύθυνσιν σχετικὴν μὲ βιολογικὰ θέματα. Οὕτω προώθησε τὰς ὑδροβιολογικὰς ἐρεῦνας εἰς τὸ Ὑδροβιολογικὸν Ἰνστιτοῦτον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, διατελέσας ἐπὶ χρονικόν τι διάστημα καὶ Γενικὸς Διευθυντῆς τοῦ Ἰνστιτούτου Ὠκεανογραφικῶν καὶ Ἀλιευτικῶν Ἐρευνῶν. Τέλος, πρέπει νὰ ἀναφέρω καὶ τὸ Ἰδρυμα Fleming, τοῦ ὁποῖου ὠραματίζετο τὴν ἀνάπτυξιν εἰς κέντρον ἐρεύνης διεθνοῦς στάθμης.

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Πανταζῆ ἐστρέφετο καὶ πρὸς τὰς ἀνθρωπιστικὰς σπουδὰς, προήδρευσε μάλιστα καὶ σχετικοῦ συνεδρίου. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν φιλολογικὸν σύλλογον «Παρνασσός» ἠσχολήθη, διατελέσας πρὸ ἐτῶν καὶ πρόεδρος αὐτοῦ. Θὰ ἀπῆτει δὲ χρόνον πολὺν ἢ ἀπλῆ ἔστω ἀπαρίθμησις τῶν κρατικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ Συμβουλίων, τῶν ὁποίων μετεῖχε, προσφέρων προθύμως καὶ ἀκαμάτως τὰ φῶτα του καὶ τὴν πολύτιμον γενικῶς συμβολὴν του εἰς πάντας σχεδὸν τοὺς τομεῖς τῆς κρατικῆς δραστηριότητος.

Ἡ εὐρεῖα διδακτικῆ, ἐρευνητικῆ καὶ κοινωνικῆ δράσεως τοῦ Πανταζῆ ἦτο ἐπόμενορον νὰ τὸν φέρῃ τὸ ἔτος 1970 εἰς τὸν σχετικὸν θῶκον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Ὁ Πανταζῆς, διαβλέψας ἀπὸ ἐνωρὶς τὴν βαθμηδὸν συντελουμένην καταστροφὴν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καὶ στενοχωρούμενος διὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ παραδώσωμεν εἰς τοὺς ἀπογόνους μας, ὑπῆρξεν ἰδρυτικὸν μέλος τῆς ἐταιρίας προστασίας τῆς φύσεως, τῆς ὁποίας διετέλεσε μέχρι τοῦ θανάτου του πρόεδρος.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν του ὡς Ἀκαδημαϊκοῦ, διησθάνθη ὅτι ἡ Ἀκαδημία εἶχε

τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἡγηθῆ τῆς προσπαθείας τοῦ πνευματικοῦ κόσμου διὰ τὴν ἀφύπνησιν τῆς κοινῆς γνώμης διὰ τὸ συντελούμενον ἔγκλημα. Εἰς ἐπανειλημμένας συνεδρίας τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἐνώπιον ἀνωτάτων κρατικῶν λειτουργῶν ἀνέπτυξε τὰς γνώμας του. Διὰ τῶν προσπαθειῶν του ἐπέτυχε τὴν δημιουργίαν τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐθνικῶν δρυμῶν καὶ ἰδιαίτερος τὴν διάσωσιν τοῦ αἰγάρου τῆς Κρήτης — τοῦ κρητικοῦ (ἀγοιμοῦ). Δυστυχῶς ὁ θάνατός του διέκοψεν ἡμιτελές τὸ ἔργον τοῦτο.

Ὡς καὶ πᾶς Ἕλλην πολίτης, ὁ Πανταζῆς ἐξετέλεσε πλήρες τὸ καθῆκον του πρὸς τὴν πατρίδα ἐν ὥρᾳ κινδύνου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου τῆς Ἀλβανίας ὑπηρέτησεν ὡς ἀνθυπίατρος εἰς Κιλκίς μέχρι τῆς ὑποχωρήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς γερμανικῆς ἐπιθέσεως διῆλθε τὴν γέφυραν τοῦ Ἀλιάκμονος μετὰ τοῦ νοσοκομείου του καὶ τῶν τραυματιῶν του μὲ τὸν τελευταῖον συρμὸν πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς γεφύρας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Κατοχῆς συνελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ὡς ὑποθάλας φοιτητὰς κινουμένους ἐν τῇ φοιτητικῇ Λέσχῃ ἐναντίον τῶν κατακτητῶν καὶ ἐφυλακίσθη εἰς τὸ Χαϊδάρι, ὅπως δὲ συμπτωματικῶς δὲν ἀπεστάλη εἰς στρατόπεδον συγκεντρώσεως ἐν Γερμανίᾳ, ὡς εἶχε διατάξει ὁ διαβόητος *Simana*.

Χάρις εἰς τὴν γλωσσομάθειάν του (ὠμίλει 5 ξένας γλώσσας μὲ προφορὰν τόσον τελείαν, ὥστε ἐνίοτε νὰ μὴ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι μητρικὴ του γλῶσσα) εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ εὐρίσκειται εἰς στενὴν ἐπικοινωνίαν μὲ ἐπιστήμονας τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ὅσάκις ἔδιδε διαλέξεις εἰς ξένα Πανεπιστήμια, ἔδωσε δὲ πλείστας, ἐχρησιμοποιοῦν ἐκάστοτε τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου. Πάμπολλα εἶναι τὰ συνέδρια εἰς τὰ ὁποῖα ἐξεπροσώπησε τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὰ ὁποῖα μετεῖχε πάντοτε οὐσιαστικῶς δι' ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων. Ἡ προσωπικότης τοῦ Πανταζῆ ἐνέπνεε πάντοτε τὸν σεβασμὸν, ὁσάκις ἐνεφανίζετο εἰς τὸν διεθνή στίβον καὶ ἐπλήρου ὑπερηφανείας τοὺς παρακολουθοῦντας τὰ συνέδρια Ἑλλήνας, διὰ τὴν ἐπαξίαν ἐκπροσώπησιν τῆς πατρίδος μας. Μὲ τοιαύτας ἰκανότητας καὶ τόσον πλουσίαν δρᾶσιν, ἦτο ἐπόμενο νὰ προκαλέσῃ πολλὰς τιμητικὰς διακρίσεις ἑλληνικὰς, ἀλλὰ καὶ ξένας. Οὕτως ἐτιμήθη διὰ διαφορῶν μεταλλίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναφέρω τὸν Ταξιάρχην τοῦ Βασιλικοῦ Τάγματος τοῦ Φοίνικος καὶ τὸν Χρυσὸν Σταυρὸν τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀνεκηρύχθη Ταξιάρχης τοῦ Τάγματος Ἀξίας τῆς Ἰταλίας καὶ Ἀξιωματικὸς τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς τῆς Γαλλίας.

Θὰ ἦτο ἑλλιπὴς ὁ βραχὺς καὶ γενικὸς περὶ τοῦ Γ. Π. λόγος, ἂν δὲν προσετίθεντο καὶ τινα, ἐπίσης ὀλίγα, περὶ αὐτοῦ ὡς ἀνθρώπου, περὶ τοῦ χαρακτήρου καὶ τῶν σχέσεών του πρὸς τὸ περιβάλλον του. Τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τοὺς μαθητὰς του δὲν περιορίζετο εἰς τὴν πρὸς αὐτοὺς ξηρὰν διδασκαλίαν. Μὲ τὸ μειδίαμα τῆς καλωσύνης καὶ τῆς ἀγάπης κατῴρθωνε νὰ τοὺς καθοδηγῆ καὶ νὰ τοὺς νουθετῆ ὡς

πατήρ. "Όταν συνήντα καταστάσεις, με τὰς ὁποίας δὲν συνεφώνει, τὰς ἀντιμετώπιζεν μετὰ κατανοήσεως. Συχνὰ μοῦ εἶχε συστήσει μετὰ θυμοσοφίας : *guarda e passa*.

Τὰ ταξίδια, ἡ θάλασσα, ἡ μουσική καὶ αἱ κοσμικαὶ συγκεντρώσεις ἦσαν ἡ ψυχαγωγία του.

Ὁ θάνατος διέκοψεν ἀποτόμως τὸ ἔργον του, ἀποχωρῶν ὁμως τῆς ζωῆς ἀφῆκε σημαντικὸν δημιουργικὸν ἔργον. Ἐὰν δέ, ὡς νομίζω ἐγώ, τὸ ἔργον ἐνὸς διδασκάλου κρίνεται κυρίως ἐκ τῶν μαθητῶν τοὺς ὁποίους ἐδημιούργησε, τὸ ἔργον τοῦ Πανταζῆ εἶναι πλοσιώτατον. Ἐκ τῶν μαθητῶν του, ὁ Χαρίλαος Χατζησαράντος, ἐξελέγη καθηγητῆς τῆς Ζωολογίας ἐν τῇ Ἀνωτάτῃ Γεωπονικῇ Σχολῇ, ὁ Κωνσταντῖνος Κριμπᾶς εἰς τὴν αὐτὴν Σχολήν, ὁ Ἀντώνιος Κανέλλης καθηγητῆς τῆς Γεν. Βιολογίας εἰς τὸ Ἀριστοτέλειον Πανεπιστήμιον, ὁ Ἰωάννης Ὀντριας καθηγητῆς τῆς Ζωολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Πατρῶν, ὁ Κωνσταντῖνος Καστριτίσης καθηγητῆς Γενικῆς Βιολογίας εἰς τὸ Ἀριστοτέλειον Πανεπιστήμιον, ὁ Κωνσταντῖνος Χριστοδούλου καθηγητῆς τῆς Γενικῆς Βιολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Πατρῶν, ὁ Εὔαγγελος Μουνδριανάκης εἰς τὸ Πανεπιστήμιον John Horkins τῆς Βαλτιμόρης, καὶ τελευταίως ὁ Βασίλειος Μαρμάρας ἐπικουρικὸς καθηγητῆς τῆς Βιολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Πατρῶν καὶ ὁ Μιχαὴλ Καμβισέλης καθηγητῆς τῆς Διαφοροποιημένης Κυτταρολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Νέας Ὑόρκης.

Διδάσκαλος, καταλείπων τοιοῦτους μαθητὰς, φεύγει ἀπὸ τὴν ζωὴν πλήρως ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὸ ἔργον του.